

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหาร
ของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)*

BUDDHIST INTEGRATION FOR THE EFFICIENCY MANAGEMENT ENHANCEMENT
OF NATIONAL TELECOM PUBLIC COMPANY LIMITED

ณัฐชนันชา ไชยประเสริฐ, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
Natnatcha Chaiprasert, Kiattisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkomrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sarinyalaw@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารและเพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 391 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กร พบว่า กระบวนการบริหารจัดการ บรรยากาศองค์กร และหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. รูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด คือ มีประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ทั้งหมด 5 ด้าน และมีปัจจัยที่ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารอีก คือ กระบวนการบริหารจัดการ บรรยากาศองค์กร และหลักอิทธิบาท 4

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักพุทธธรรม; ประสิทธิภาพการบริหาร; บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

Abstract

Objectives of this research article were to study the general condition on the management efficiency of the National Telecommunications Company Public Company Limited, to study the factors affecting the management efficiency of the National Telecommunications Company Public Company Limited, and to present an integrated model of the teaching of Buddhism to promote the management efficiency of the National Telecommunications Company Limited, conducted by the mixed methods. The quantitative research, data were collected from 391 samples using questionnaires as a tool. Descriptive and inferential data analysis with statistical package. The qualitative research used in-depth interviews with 18 key informants, data were analyzed by descriptive interpretation.

The findings were as follows: 1. The management efficiency of the National Telecommunications Company Public Company Limited was found that the sample group had an opinion about the management efficiency of the National Telecommunications Company Public Company Limited, by overall, at a moderate level, the average of 3.11.2. Factors affecting the quality of organization management of a public company limited was found that the management process, corporate atmosphere, and principles of Iddhipada 4 affected the efficiency of the company's management and Another factor that contributed to the efficiency of management was the management process. corporate atmosphere and the principle of Iddhipada 4.

Keyword: Buddhist Integration; Efficiency of Management; National Telecom Public Company Limited

บทนำ

บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) (NT) มีแผนธุรกิจในปี 2562-2570 ประมาณการ EBIDA เฉลี่ยต่อปี 18,379 ล้านบาทและมี Net profit เฉลี่ยต่อปี 6,099 ล้านบาท และมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากจะสิ้นสุดสัญญาเกี่ยวกับพันธมิตรในการให้บริการบนคลื่นความถี่ 850 MHz 2100 MHz และ 2300 MHz ในปี 2568 ซึ่งบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) คาดว่าหากสามารถบริหารจัดการด้านเงินลงทุนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีค่าเสื่อมราคาทั้งทรัพย์สินด้านโทรคมนาคมและทรัพย์สินด้านอื่นลดลงอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ปี 2563 รวมทั้งสามารถเร่งหารายได้เพิ่มจากธุรกิจใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มบริการ Digital infrastructure & services มาทดแทนรายได้ในกลุ่มบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่กำลังจะหมดไปพร้อมกับคลื่น

ความถี่เพื่อทำให้บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) เลี้ยงองค์กรได้ ในขณะที่ในอนาคตประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจ 4.0 หรือ 5.0 ซึ่งต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมเป็นกลไกขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลโดยในการประกอบธุรกิจต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบนิเวศดิจิทัลซึ่งเน้นการพัฒนาแพลตฟอร์ม ให้รองรับการทำงานในระบบดิจิทัลที่จะต้องร่วมกันกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบบูรณาการที่ประเทศไทยจะขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมที่เน้นการผลิตสินค้าและบริการด้วยเทคโนโลยีและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้เกิดการเชื่อมโยงนโยบายเทคโนโลยีอันเป็นกลไกสำคัญเพื่อสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมระบบนิเวศดิจิทัลซึ่งคาดการณ์ว่าเทคโนโลยี 5G และ Internet of Things จะมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเพิ่มโอกาสและลดต้นทุนรวมทั้งเพิ่มมูลค่าในนวัตกรรมใหม่ให้ภาคธุรกิจและผู้บริโภคแต่ขณะเดียวกันอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจ โครงสร้างตลาดและรูปแบบ วิถีชีวิต นำไปสู่การปรับเปลี่ยนบริบทการกำกับดูแลให้เหมาะสมเพื่อรองรับกับบริบทใหม่ที่จะเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2564)

จากการควมรวมเป็นบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้นั้น สิ่งหนึ่งที่ควรนำมาบูรณาการกับการบริหารคือหลักธรรมในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารงานซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้หลายหลักธรรม แต่ที่เหมาะสมในการนำมาใช้มากที่สุดคือหลักกอธิบาท 4 คือ ฉันทะ การมีใจรักในงาน พอใจทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ทำให้เป็นผลสำเร็จแห่งกิจหรืองานที่ทำ วิริยะ การสู้งาน พากเพียรทำการทำงาน ขยันหมั่นประกอบกิจการงาน หมั่นกระทำการงาน หรือสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดอัย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ จิตตะ การใส่ใจในงานทำ เอาจิตฝักใฝ่ รั้งไว้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดยึดมั่นเลื้อนลอมและ วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา พิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน วางแผนการทำงาน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) เพราะเมื่อควมรวมกิจการเป็นบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) ได้สำเร็จแล้วและอยู่ระหว่างดำเนินกิจการในระยะแรก ควรอย่างยิ่งที่จะให้มีการส่งเสริมการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินการสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์แห่งการควมรวมกิจการดังกล่าว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าบูรณาการกับศาสตร์ด้านการบริหารงานเพื่อให้เห็นถึงแนวทางการส่งเสริม

ประสิทธิภาพการบริหาร ทั้งนี้ผลการศึกษาคั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) และหน่วยงานอื่นสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึกและการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน)
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวศึกษาสภาวะการณ์โดยไม่มีการทดลอง

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ประกอบด้วย ผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้าง จำนวน 17,500 คน (บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ, 2562) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 391 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) จำนวน 6 คน ผู้ปฏิบัติงานเฉพาะด้านของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติจำกัด (มหาชน) จำนวน 7 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 18 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) กระบวนการบริหารจัดการ 3) บรรยากาศองค์กร 4) หลักอิทธิบาท 4 และ 5) ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ในการวิจัยเชิง

คุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ โดยการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) จำนวน 391 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาข้อมูลจากเอกสาร นโยบายที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise MRA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้คือ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล ($\bar{X}=3.18$) รองลงมาคือ การบริหารความเสี่ยง ($\bar{X}=3.12$) การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร ($\bar{X}=3.12$) การปรับปรุงการให้บริการและการจัดซื้อจัดจ้าง ($\bar{X}=3.11$) และการติดตามประเมินผล ($\bar{X}=3.03$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) จากการทดสอบสมมติฐานพบผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กระบวนการบริหารจัดการมีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 1 แสดงกระบวนการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตัวแปรกระบวนการบริหารจัดการ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.377	.142		2.652**	.008
การควบคุม (X15)	.335	.060	.317	5.593**	.000
การวางแผน (X11)	.311	.068	.282	4.548**	.000
การจัดคนเข้าทำงาน (X13)	.182	.061	.181	2.977**	.003

Multiple R = .712^c R Square = .507 Adjusted R Square = .503 Std. Error = .611

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่ากระบวนการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 50.3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การควบคุม สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 31.7 รองลงมาคือ การวางแผน สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.2 และการจัดคนเข้าทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.1 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = .377 + .335X_{15} + .311X_{11} + .182X_{13}$$

$$Z = .317X_{15} + .282X_{11} + .181X_{13}$$

สมมติฐานที่ 2 บรรยากาศองค์กรอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 2 แสดงบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตัวแปรบรรยากาศองค์กร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.239	.117		2.045**	.042
ความรู้สึกรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร (X26)	.256	.071	.246	3.596**	.000
โครงสร้างองค์กร (X21)	.223	.073	.200	3.058**	.002
ความรับผิดชอบในการทำงาน (X22)	.203	.069	.190	2.957**	.003
มาตรฐานในการทำงาน (X25)	.167	.077	.158	2.152**	.032
การสนับสนุน (X23)	.158	.061	.146	2.596**	.010

Multiple R = .801^e R Square = .642 Adjusted R Square = .637 Std. Error = .522
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า บรรยากาศองค์กรสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 64.2 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความรู้สึกรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 24.6 รองลงมาคือ โครงสร้างองค์กร สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 อันดับสามคือ ความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.0 มาตรฐานในการทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.8 และการสนับสนุน สามารถทำนายได้ร้อยละ 14.6 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 239 + .256X_{26} + .223X_{21} + .203X_{22} + .167X_{25} + .158X_{23}$$

$$Z = .246X_{26} + .200X_{21} + .190X_{22} + .158X_{25} + .146X_{23}$$

สมมติฐานที่ 3 หลักอิทธิบาท 4 อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 3 แสดงหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

ตัวแปรหลักอิทธิบาท 4	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.011	.143		7.063	.000
วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา (X34)	.322	.085	.340	3.775**	.000
จิตตะ: ใส่ใจงาน (X33)	.279	.087	.288	3.200**	.001

Multiple R = .611^b R Square = .373 Adjusted R Square = .370 Std. Error = .687
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่าหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 37.0 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 34.0 และจิตตะ: ใส่ใจงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.8 ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{y} = 1.011 + .322X_{34} + .279X_{33}$$

$$Z = .340X_{34} + .288X_{33}$$

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) มีดังนี้

ประสิทธิภาพการบริหารของ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 ด้านคือ 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล 2) การบริหารความเสี่ยง 3) การปรับปรุงกระบวนการให้บริการการจัดซื้อจัดจ้าง 4) การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร 5) การติดตามประเมินผลซึ่งประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้านนั้น มีหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ: รักงาน วิริยะ: สู้งาน จิตตะ: ใส่ใจงาน และวิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา เป็นส่วนบนเปรียบเหมือนกับหลังคาที่คอยควบคุมการบริหารจัดการให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมีกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม และสิ่งสุดท้ายที่จะทำให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มที่และมีความสุขนั้นก็คือ บรรยากาศองค์กร ซึ่งจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมา ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างองค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงาน เพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุน คำจูงใจด้วยการสร้างแรงจูงใจ ทำให้มีมาตรฐานในการทำงาน เกิดรู้สึกผูกพันและความรับผิดชอบต่อองค์กรอย่างเต็มกำลัง

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้คือ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 รองลงมาคือ การบริหารความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 การปรับปรุงการให้บริการและการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 และการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) อยู่ในระดับปานกลางดังนั้นต้องนำไปพัฒนาให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะพงษ์ กล้ากลสิกิจ (2562) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชรด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเกิดศักยภาพความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ (2557) ที่พบว่า 1) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการพบว่าประชาชนผู้มารับบริการมีความพึงพอใจการให้บริการด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการในระดับมากที่สุด ได้แก่ กองสวัสดิการสังคม และงานเคาน์เตอร์เซอร์วิส ส่วนหน่วยงานที่ประชาชนผู้มารับบริการมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์บริการสาธารณสุขศูนย์สระเกษ ศูนย์บริการสาธารณสุขศูนย์เตาหลวง และงานทะเบียนราษฎรตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

กระบวนการบริหารจัดการสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 50.3 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การควบคุม สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 31.7 รองลงมาคือ การวางแผน สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.2 และการจัดคนเข้าทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.1 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิงห์คำ มณีจันสุข (2562) ที่พบว่า ปัจจัยการบริหารมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย โดยเรียงจากความสำคัญคือ ประกอบด้วย การประสานงาน การบังคับบัญชาสั่งการ การจัดองค์การ การควบคุม และการวางแผน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นีอร ศรีสุนทร (2559) ที่พบว่า 1) รูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประกอบด้วยกระบวนการ 6 ด้าน 53 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้าน

การวางแผนการปฏิบัติงาน 2) ด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน 3) ด้านการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน 4) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

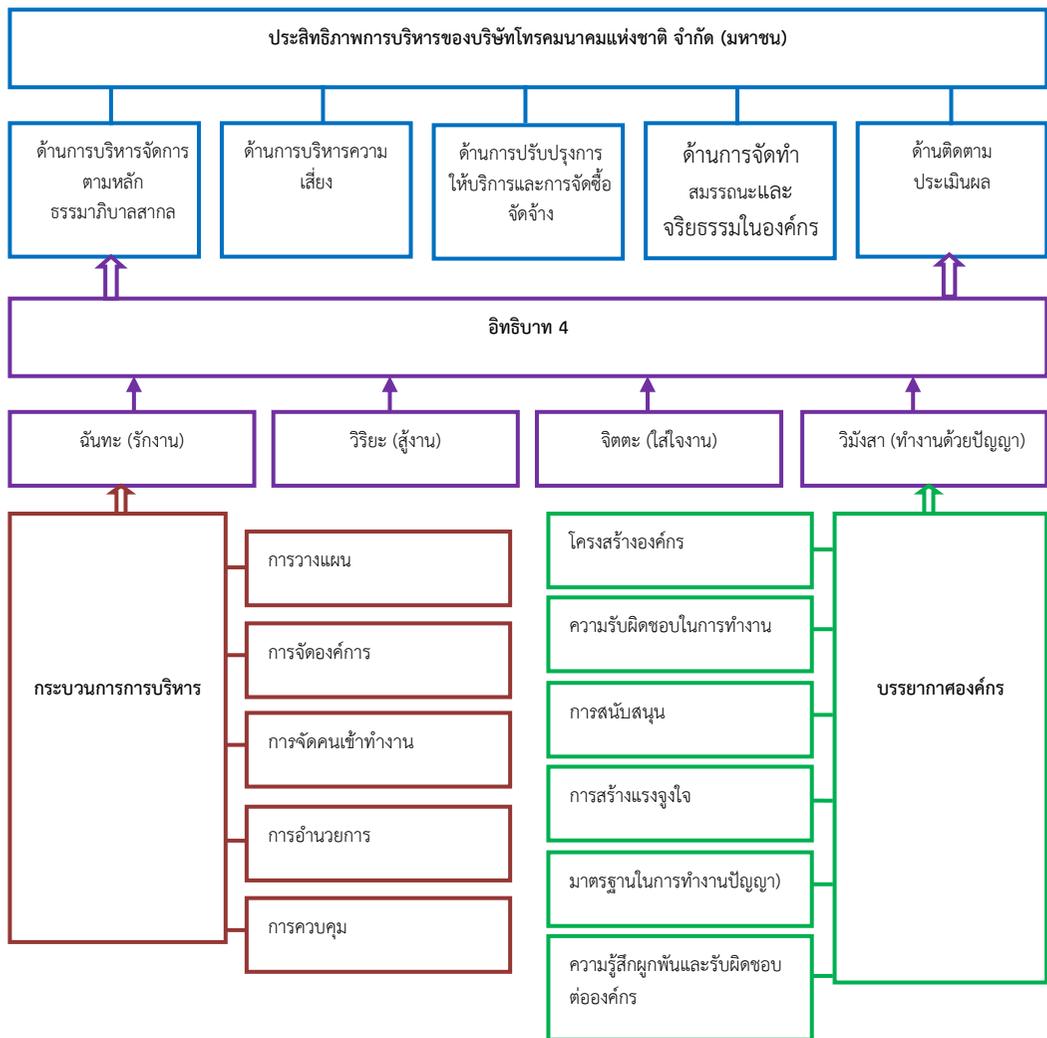
บรรยากาศองค์กรสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 64.2 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 24.6 รองลงมาคือ โครงสร้างองค์กร สามารถทำนายได้ร้อยละ 20.0 อันดับสามคือ ความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 18.0 มาตรฐานในการทำงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 15.8 และการสนับสนุน สามารถทำนายได้ร้อยละ 14.6 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ นามบุรี (2562) ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์กรกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ขนาดความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.81 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.28 และอิทธิพลทางอ้อม 0.54 เป็นอิทธิพลรวม 0.82 โดยตัวแปรที่ส่งผลเรียงตามลำดับได้แก่ มาตรฐานในการทำงาน ความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร การสร้างแรงจูงใจการสนับสนุนจากคนรอบข้าง โครงสร้างองค์กร ความท้าทายและความรับผิดชอบในการทำงาน ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมา สุทธิประภา (2561) ที่พบว่า บรรยากาศองค์กรโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. หลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 37.0 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ร้อยละ 34.0 และจิตตะ: ใส่ใจงาน สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.8 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย คล้ายแสง (2562) ที่พบว่า การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 บูรณาการกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาด้วยเป็นการใช้หลักธรรม นำหลักการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ร่วมตัดสินใจ ด้วยความรัก คือ การวางแผน (Planning) 2) วิริยะ เพียรพัก ร่วมพัฒนา คือ การลงมือทำ (Doing) 3) วิมังสา พิจารณา ร่วมประเมินผล คือ การปรับปรุง (Acting) 4) จิตตะ ตั้งใจตน รับผลพอประมาณ คือ การติดตามตรวจสอบ (Checking) ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณวิภา จรุงจากรูวัฒนา (2559) ที่พบว่า แนวคิดหลักคำสอนอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอน เป็นแนวทางนำไปสู่ความสำเร็จ ในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนสำเร็จตามความมุ่งหมาย ประกอบด้วย ฉันทะ คือความพอใจ มีใจรักในการเรียน วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม เข้มแข็งอดทน ไม่ท้อถอยในการเรียน จิตตะ คือ ความตั้งใจ สนใจในการเรียน วิมังสา คือ การไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาแก้ไขปัญหาในการเรียนอย่างมีเหตุผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 ด้านคือ 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล 2) การบริหารความเสี่ยง 3) การปรับปรุงกระบวนการให้บริการการจัดซื้อจัดจ้าง 4) การจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร 5) การติดตามประเมินผล ซึ่งประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้านนั้น มีหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ: รักษาน วิริยะ: สู้งาน จิตตะ: ใส่ใจงาน และวิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา เป็นส่วนบนเปรียบเหมือนกับหลังคาที่คอยควบคุมการบริหารจัดการให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมีกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม และสิ่งสุดท้ายที่จะทำให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มที่และมีความสุขนั้นก็คือนโยบายองค์กร ซึ่งจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมา ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างองค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงาน เพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุน คำจุนด้วยการสร้างแรงจูงใจ ทำให้มีมาตรฐานในการทำงาน เกิดรู้สึกผูกพันและความรับผิดชอบต่อองค์กรอย่างเต็มกำลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชณัญพร พิพิธวรโกศิน (2564) ที่พบว่า รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี มีองค์ประกอบของการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้านคือ 1) ด้านจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน 2) ด้านการให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ 3) ด้านการนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน 4) ด้านการสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม และมีปัจจัยภายนอกที่เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการประกอบด้วย การจัดการภายในองค์กรทั้ง 5 ด้าน (การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร บรรยากาศองค์กร พฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และวัฒนธรรมองค์กร) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และปัจจัยคำจุน (เงินเดือนและผลตอบแทนอื่น โอกาสความก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงานความมั่นคงในการทำงาน)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ได้ตั้งแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบพุทธวิธีการบริหารจัดการองค์กรคุณภาพของบริษัทมหาชน จำกัด

จากภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ประสิทธิภาพการบริหารของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 ด้านคือ 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสากล เช่น ปรับโครงสร้างเป็น

ระยะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง กำกับดูแลองค์กรและบุคลากรตามหลักมาตรฐานสากล ใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ติดตามและกำกับดูแล 2) การบริหารความเสี่ยง เช่น วิเคราะห์ ปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จัดลำดับความสำคัญและบริหารความเสี่ยงดำเนินการ อย่างเป็นระบบตามมาตรฐาน (COSO-ERM) 3) การปรับปรุงกระบวนการให้บริการการจัดซื้อ จัดจ้าง เช่น ปรับปรุงการให้บริการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความกระชับ รวดเร็วและครบถ้วน ปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว 4) การจัดทำสมรรถนะ และจริยธรรมในองค์กร เช่น เน้นทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และมีวิสัยทัศน์ เน้นทักษะด้านการ ประสานงาน ด้านฝีมือ ความสามารถ ชำนาญงาน 5) การติดตามประเมินผล ได้แก่ ติดตามและ ประเมินผลด้วยเทคโนโลยีที่เป็นมาตรฐานสากล สร้างเกณฑ์ในการบริหารงานที่ชัดเจน มีกฎ กติกา กฎหมายที่ชัดเจนต่อการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้านนั้น มีหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ รักษณ วิริยะ สู้งาน จิตตะ ใส่ใจงาน และวิมังสา ทำงานด้วยปัญญา เป็นส่วนบนเปรียบเหมือนกับหลังคาที่คอยควบคุมการบริหารจัดการให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังมีกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งเป็น สิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การ อำนาจการ และการควบคุม และสิ่งสุดท้ายที่จะทำให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มที่และมีความสุข นั้นก็คือ บรรยากาศองค์กร ซึ่งจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมา ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างองค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงาน เพื่อนร่วมงานให้การ สนับสนุน คำจูงใจด้วยการสร้างแรงจูงใจ ทำให้มีมาตรฐานในการทำงาน เกิดรู้สึกผูกพันและความ รับผิดชอบต่อองค์กรอย่างเต็มกำลัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ควรกำหนดกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนาจการ การควบคุม เป็นวาระในการพัฒนาองค์กรด้วย
2. บริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) ควรส่งเสริมบรรยากาศองค์กร ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร ความรับผิดชอบในการทำงาน การสนับสนุน การสร้างแรงจูงใจ มาตรฐานในการทำงาน ความรู้สึกผูกพันและรับผิดชอบต่อองค์กร เป็นนโยบายควบคู่กับการ บริหารงานด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1 ควรพัฒนาด้านการบริหารจัดการโครงสร้างองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลสากล โดยให้ มีการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ปรับ โครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับภารกิจ และการบริหารจัดการองค์กรที่ดีต่อไป

2. ควรพัฒนาด้านการบริหารความเสี่ยง โดยต้องนำสารสนเทศมาสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง มีการกำกับดูแลองค์กรให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงด้วย
- 3 ควรพัฒนาด้านการปรับปรุงกระบวนการให้บริการการจัดซื้อจัดจ้าง โดยต้องมีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส รัดกุม และเป็นไปตามกฎหมาย สามารถเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะได้
4. ควรพัฒนาด้านจัดทำสมรรถนะและจริยธรรมในองค์กร โดยการสรรหาและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และจัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ บรรยากาศองค์กร และการบริหารงาน ในองค์กรรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ เพื่อให้เห็นกระบวนการดังกล่าวมีความแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการบริหารจัดการ
- 2 ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหมวดอื่น ๆ มาเป็นตัวแปรในการวิจัยในองค์กรรัฐวิสาหกิจเพิ่มเติม โดยเฉพาะหลักธรรมที่เกี่ยวกับการทำงาน การบริหารจัดการ และที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำ เพื่อให้หลักธรรมได้เป็นเครื่องชี้วัดทางการบริหารและนำไปสู่การวิจัยในระดับสากลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชนะพงษ์ กล้ากลสิกิจ. (2562). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกาแพงเพชร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชุตินา สุทธิประภา. (2561). *บรรยากาศองค์กรและความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลในเครือเอกชนแห่งหนึ่ง*. *วารสารพยาบาล*, 63(4), 25-33.
- ทวิศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ. (2557). *การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติราชการของเทศบาลนครสงขลา* (รายงานวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิอร ศรีสุนทร. (2559). *การพัฒนารูปแบบการบริหารผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ. (2562). *แผนธุรกิจ บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรม พุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัทธนัญพร พิพิธวรโกศล. (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพุทธบูรณาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2564). *แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562–2566*. สืบค้น 7 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.nbtc.go.th/getattachment/Information/MasterPlan /37610 แผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม-ฉบับที่-2.pdf.aspx>.
- สิงห์คำ มณีจันสุข. (2563). *การบริหารจัดการสวัสดิการสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อรวิภา จรุงจารุวัฒนา. (2559). การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับการเรียนการสอนของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 7(2) : 183-194.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rded). New York: Harper and Row.

